

WERKPROGRAM 1967

KATHOLIEKE VOLKS PARTIJ

Een christelijke geïnspireerde partij als de K.V.P. zoekt steeds naar vernieuwing en verbetering.

Zij ziet een wereld voor zich, waar in het belang van de mens en de mensheid nog ontzaggelijk veel te doen valt.

De grote technische ontwikkelingen hebben een geheel ander leefpatroon geschapen; zij hebben nieuwe, indringende en ingewikkelde problemen meegebracht zowel nationaal als in wereldverband; zij gaan gepaard met wijzigingen in opvattingen en denkwijzen; zij dwingen vooruit te zien naar omstandigheden en verhoudingen, zoals die zich in de toekomst zullen ontwikkelen en waarvoor vandaag de grondslagen worden gelegd.

In deze wereld in ontwikkeling staat de mens, die zich onzeker voelt; onzeker, omdat hij alles niet meer kan overzien; onzeker omdat hij de weg niet meer weet in de ingewikkelde organisatie van de samenleving; onzeker door de dreiging van machten, die juist door deze technische ontwikkelingen mogelijk zijn geworden; onzeker, omdat hij zich onmachtig voelt tussen al deze krachten om hem heen.

Door de ontwikkeling van de techniek zijn grotere welvaarts-mogelijkheden ontstaan. Maar de mens vraagt terecht meer dan welvaart. Hij wil ook welzijn en geluk. Het is een van de belangrijkste opgaven van de christen-politici in de ordening van onze nationale en internationale samenleving de voorwaarden daarvoor te scheppen.

De K.V.P. wil dit in de komende parlementaire periode met alle kracht nastreven, zich ervan bewust, dat al deze ingewikkelde vraagstukken niet in vier jaar kunnen worden opgelost. Maar zij wil, voortbouwend op het door haar gevoerde beleid, verder gaan met een aanpak van deze structurele problemen; met visie op de toekomst en een open oog voor de vraagstukken van vandaag. De wereld moet bevrijd worden van de angst, die uit het vreselijke bezit van kernwapens voortvloeit. Wezenlijk in ons program is de hoop en de wil om de mensheid de Pax Christi te brengen. De afschuwelijke gewapende conflicten maken duidelijk, dat er nog altijd agressieve krachten in de wereld werkzaam zijn. Een doeltreffende verdediging van de vrijheid — met name in Atlantisch verband — blijft daarom noodzakelijk.

De Atlantische verdediging zal er ook toe moeten leiden dat ontspanning en ontwapening onder gelijke voorwaarden mogelijk worden.

De K.V.P. wil, met als doel een steeds meer éénwordende wereld, van harte de ontwikkeling bevorderen, welke nu eindelijk is ingezet door enige toenadering tussen Oost en West.

Een christelijke politiek houdt wel zeer bijzonder de behoefte in om ook in wereldverband een einde te maken aan de schrijnende tegenstelling tussen arm en rijk.

Nederland moet zich, voor de hulp aan de ontwikkelingslanden, belangrijke offers willen getroosten. Ook, maar niet alleen in geld. Niet alleen door de overheid maar ook door steun aan een rijk geschakeerd particulier initiatief. Daarnaast is actieve medewerking nodig aan de opbouw van een wereld-handelspolitiek, die de ontwikkelingslanden in staat stelt om werkelijk gelijkwaardige partners te worden.

In Europa wordt de éénwording opnieuw vertraagd door nationalistische barrières. De K.V.P. zal zich daardoor niet het uitzicht op het totstandkomen van de Verenigde Staten van Europa laten ontnemen. Zij wil dat grote doel — ook in het belang van een gezonde internationale samenleving — met overtuiging blijven nastreven.

Ondanks alle verbeteringen heeft ook onze eigen Nederlandse samenleving nog grote onvolkomenheden.

De dichtheid van onze bevolking en de ingewikkeldheid van talrijke vraagstukken maken ongetwijfeld algemene voorzieningen, wetgeving en regels op allerlei gebieden noodzakelijk om onze samenleving zo te ordenen, dat het algemeen welzijn en daardoor ook het persoonlijk welzijn het beste gediend zijn. Maar de mens mag niet in al deze regels en wetten verstikken.

Het mag niet zo zijn, dat onnodig geregeld wordt.

Het mag niet zo zijn, dat de mens zich onmachtig voelt tussen regels en bepalingen, die voor hem ondoorzichtig zijn en waardoor hij de weg niet meer vinden kan in onze samenleving.

Het mag niet zo zijn, dat zijn eigen initiatieven en zijn natuurlijke dadendrang — de grondslagen voor een gezonde maatschappelijke ontwikkeling — verlamd worden door onnodige beperkingen, door loket na loket en door formulier na formulier.

De K.V.P. zal dan ook streven naar vereenvoudiging en het meer doorzichtig en begrijpelijk maken van wetten, regels en verordeningen, waarbij efficiency de voorkeur krijgt boven perfectie. Zij wil dit met name doen ten aanzien van de voorschriften en regels op het gebied van bouwen en wonen, op het gebied van de sociale wetten, op het gebied van de belastingwetten en op het gebied van de wetten, die handel en bedrijfsvestiging regelen.

De christelijke politiek plaatst de mens met zijn persoonlijke ontwikkelingskansen centraal. Hij zal zich als mens echter eerst volledig kunnen ontplooien wanneer hij zijn verantwoordelijkheid voor zijn medemens daarin betreft.

De christelijke politiek vraagt daarom allereerst mogelijkheden voor die individuele mens en zijn door hemzelf gekozen verbanden (waarvan het gezin het eerste is), om zich zoveel als mogelijk is in vrijheid en zelfstandigheid te ontplooien, initiatieven te nemen, zaken te doen, maatschappelijk en cultureel bezig te zijn, zonder gehinderd te worden door bepaalde collectivistische ten-

denzen in de wereld waarin hij leeft en zonder overal de staat op zijn pad te ontmoeten.

Maar de christelijke politiek vraagt ook, — juist op grond van die medeverantwoordelijkheid voor de medemens — aan die vrijheid grenzen te stellen, indien en voor zover het algemeen welzijn dat vereist. Zij erkent de noodzaak van het verrichten van bepaalde taken door de staat, met name ook op het gebied van het treffen van algemene voorzieningen, welke ten nauwste samenhangen met ieders persoonlijk welzijn en het scheppen van wettelijke kaders.

Ook in het sociaal-economische leven dient de mens centraal te staan. De K.V.P. staat daarom op de bres voor sociaal-economische democratie.

Tot de welvaartsgroei moeten zoveel mogelijk burgers hun persoonlijk aandeel leveren; het vrije ondernemingsgewijze productiestelsel is daarvoor het aangewezen middel; het midden- en kleinbedrijf in de agrarische sector en in de sectoren van handel, nijverheid en dienstverlening vormen daarvan een wezenlijk deel;

zoveel mogelijk moeten de burgers invloed kunnen uitoefenen op de gang van zaken in het bedrijfsleven; dat geldt zowel voor het bedrijfsleven in zijn geheel, als voor de afzonderlijke bedrijfstakken en voor de afzonderlijke ondernemingen; een herziening van het ondernemingsrecht is nodig om (met behoud van ieders taak en plaats in de onderneming) de gezamenlijke verantwoordelijkheid van de leiding en de uitvoering en de verschafters van kapitaal tot uitdrukking te brengen in de structuur van de onderneming;

van de vruchten van stijgende welvaart moeten zoveel mogelijk burgers profijt trekken: door een behoorlijk inkomen, dat een redelijke consumptie-mogelijkheid schept, maar ook door de mogelijkheid tot het verwerven van een stuk persoonlijk bezit; door dat breed gespreide bezit ook dienstbaar te maken aan de voorziening in de behoeften aan kapitaal, dat voor een verdere welvaartsgroei onmisbaar is.

Christelijke politiek vraagt voorts een behoorlijke sociale zekerheid voor allen en maatschappelijke begeleiding en bijstand voor degenen, die in de snelle ontwikkeling naar onze nieuwe samenlevingsopbouw achterop dreigen te geraken.

De taken in de politiek worden niet kleiner; integendeel. Er zijn vele zaken, die in de nieuwe parlementaire periode juist in groter verband moeten worden aangepakt om tot een grotere welvaart en een hoger welzijn te geraken.

Dat geldt voor de ruimtelijke ordening, die nodig is om Nederland (ook gezien in West-Europees verband) nu maar ook straks, leefbaar te houden en beter leefbaar te maken.

Nieuwe energie-mogelijkheden en stijgende energie-behoeften vragen om een hieraan aangepast beleid.

Voor een modern verkeersbeleid is een structuurplan in de ruimste zin onmisbaar. Een Raad voor het Verkeer acht de K.V.P. noodzakelijk.

Een nieuwe industrialisatieronde zal gericht moeten zijn op een aan moderne eisen beantwoordende hoogwaardige industrie.

Na de forse aanpak in de afgelopen periode moet er nu in de volgende vier jaar echt een eind aan de woningnood gemaakt worden, waarbij het vooral zal moeten gaan om huizen met toekomstwaarde.

Voor bescherming van de omgeving, waarin de mens moet leven, zijn voorzieningen nodig tegen lawaaihinder en verontreiniging van lucht, bodem en water.

Voor de jeugd zullen ruime ontplooiings- en ontwikkelingsmogelijkheden geschapen moeten worden.

Het onderwijs moet aan nieuwe en hogere eisen voldoen.

Gezondheidszorg, cultuur, sport en recreatie vormen belangrijke elementen in een eigentijds beleid.

Al deze voorzieningen zullen grote offers vergen. Zij zullen gebracht moeten worden.

Maar de overheid zal én bij de uitvoering van deze taken én met haar uitgavenbeleid én met het vragen van die offers rekening

moeten houden met de mogelijkheden, welke de feitelijke groei van de economie biedt. Zij zal ook rekening moeten houden met een gezond evenwicht tussen de mogelijkheden voor persoonlijke uitgaven en bezitsvorming van de burgerij en de investeringen van de bedrijven enerzijds en de overheidsuitgaven en -investeringen anderzijds.

Daarbij zal, zowel om economische als om sociale redenen, onherroepelijk een einde moeten komen aan de onverantwoorde geldontwaarding. Juist om deze noodzakelijke taken te kunnen vervullen zullen deze zelfbeperking en dit evenwicht moeten worden gehanteerd.

En de burgerij zal moeten beseffen, dat de noodzakelijke algemene voorzieningen ons aller en ons persoonlijk welzijn tot doel hebben. Voor dat persoonlijk en algemeen welzijn wil de K.V.P. bezielde door haar eigen beginselen ook in de komende vier jaar met kracht ijveren in samenwerking met hen die deze doelstellingen onderschrijven.

NEDERLAND IN DE WERELD

De buitenlandse politiek dient te worden gevoerd met het vooruitzicht op een éénwordende wereld met een bovennationaal georganiseerde samenwerking van alle volkeren.

Daartoe is in de eerste plaats nodig een krachtige bijdrage aan de sociale gerechtigheid in de wereld. Ook de ontwikkelingslanden zullen als gelijkwaardige partners hun plaats in het wereldgebeuren moeten innemen.

Uitgangspunten voor dit beleid zijn: Het Handvest van de Verenigde Naties, de Universele verklaring over de Rechten van de Mens en de Europese Conventie daarover. In dit tijdsbestek is de encyclick „Pacem in Terris” een belangrijke bron van inspiratie.

Verenigde Naties

Overtuigd van het grote belang van de organisatie der Verenigde Naties wordt van de Nederlandse regering volledige medewerking gevraagd voor het werk van de Verenigde Naties op alle terreinen. Voor de opbouw van een sociale rechtsorde die de wereld omspant, is versterking van het gezag der Verenigde Naties nodig.

Alle mensen en volken zijn gelijkwaardig en hebben gelijke rechten. Doel is hun allen vrede, vrijheid, welvaart, menswaardige sociale verhoudingen en culturele ontplooiingskansen te verzekeren.

Ontwapening, veiligheid en vrede

De bewapeningswedloop dient te worden stopgezet onder meer door het tegengaan van iedere vorm van spreiding van kernwapens, door verdragen en door het instellen van kernwapenvrije zones. Nodig is een verdrag, dat alle boven- én ondergrondse kernproeven verbiedt. Tevens moeten de garanties voor een vreedzaam gebruik van kernenergie worden uitgebreid.

In de huidige politieke situatie wordt het streven naar ontwapening, veiligheid en vrede het beste gediend door:

eenheid van optreden van de vrije westerse landen;
een Atlantische verdediging waarmee het nog noodzakelijke militaire
machtsevenwicht wordt verzekerd, maar die bedoeld is om, onder gelijke
voorwaarden, ontspanning en ontwapening mogelijk te maken;
een doelmatige aanpak van ontwapeningsbesprekingen, waartoe ook de
Volksrepubliek China moet worden uitgenodigd.

De organisatie van de wereldvrede moet ter hand worden genomen, in
het bijzonder door in het kader van de Verenigde Naties de opbouw
van een rechtsorde te stimuleren waarin - in toenemende mate - het
beginsel van bovennationaliteit tot zijn recht komt.

Verhouding Oost-West

Met handhaving van een politiek van standvastigheid en waakzaamheid
is het een gebiedende eis ernstig te zoeken naar toenadering en samen-
werking tussen Oost en West.

De veranderende opvattingen over de eigen en elkaars politiek, economie,
cultuur en ideologie kunnen bevorderlijk zijn voor het groeien van
wederzijds vertrouwen en begrip. Het klimaat kan verbeterd worden door
uitbreiding van de handelsrelaties en van de contacten op wetenschap-
pelijk en cultureel gebied.

In het belang van de wereldvrede en de éénwording van Europa is de
definitieve, vreedzame regeling van een aantal politieke kwesties nood-
zakelijk, met name van het Duitse vraagstuk. Uitgangspunt moet zijn
de waardigheid van de mens, zijn recht op persoonlijke vrijheid en op
een menswaardig bestaan.

Volksrepubliek China. De regeling van de toelating van de
Volksrepubliek China tot de Verenigde Naties en de Veiligheidsraad is
van groot belang voor de vreedzame ontwikkeling van de wereld.
Ook voor dit China geldt, dat het dringend nodig is, met uitbreiding van
de handelsrelaties en het zoeken naar wetenschappelijke en culturele
contacten, wederzijds begrip en vertrouwen te kweken.
Pogingen daartoe zou Nederland bij voorkeur in overleg of in samen-
werking met de overige Westerse landen moeten ondernemen.

Ontwikkelingslanden

De hulp aan ontwikkelingslanden moet hoge prioriteit hebben. De
bereidheid om belangrijke offers te brengen dient tot uitdrukking te
komen in:

financiële hulp van de overheid in redelijke verhouding tot de behoeften;

actieve medewerking aan de opbouw van een wereldhandelspolitiek, die de economische vooruitgang van de ontwikkelingslanden bevordert, waarbij ook een zodanige aanpassing of omvorming van de Westerse economie, dat de ontwikkelingslanden redelijke afzetmogelijkheden krijgen, ook in ons land.

Kwaliteit, omvang en duurzaamheid van het ontwikkelingswerk zijn alleen verzekerd als dit werk door de hele Nederlandse bevolking wordt gedragen en als erkend wordt, dat het particulier initiatief een speciale taak heeft. Daarom:

goede voorlichting aan het Nederlandse volk;

bevordering van particuliere activiteiten;

medefinanciering door de Overheid van projecten van particuliere organisaties;

steun aan het bedrijfsleven bij vestiging van ondernemingen in ontwikkelingslanden.

Het wereldbevolkingsvraagstuk maakt het nodig, dat krachtige steun wordt gegeven aan studie in nationaal en internationaal verband over de problemen van de geboorteregeling. Verzoeken van regeringen van ontwikkelingslanden om financiële of technische bijstand aan plannen tot geboorteregeling, die de vrijheid en de waardigheid van de menselijke persoon respecteren, behoren door de Nederlandse overheid positief te worden benaderd.

Europese Integratie en Atlantische samenwerking

Doel van de Europese samenwerking moet blijven de tot stand koming van de Verenigde Staten van Europa; een Europa op bovennationale grondslag dat niet alleen het welzijn van de Europese volken dient, maar evenzeer bijdraagt tot de ontwikkeling van een gezonde internationale samenleving.

Ondanks bepaalde nationalistische weerstanden van het moment zal in de komende jaren bij de verdere verbreding en verdieping van de integratie bijzondere aandacht moeten worden besteed aan:

een spoedige fusie van de bestaande Europese gemeenschappen;

het geheel of gedeeltelijk op basis van rechtstreekse verkiezingen doen samenstellen van het Europese parlement;

de bevordering van een doeltreffende democratische controle vooral door toekenning van het budgetrecht en van mede-wetgevende bevoegdheid aan het Europese Parlement;

opheffing van alle nog bestaande belemmeringen voor het handelsverkeer binnen de gemeenschap;

het verwezenlijken van een gemeenschappelijke handelspolitiek;

het tot standbrengen van de noodzakelijke coördinatie en harmonisatie in de verschillende beleidssectoren en waar nodig van een gemeenschappelijk beleid;

het intensiveren van de deelname van het bedrijfsleven (werkgevers en werknemers) bij de uitvoering van de verdragen van Parijs en Rome.

De Europese Gemeenschappen moeten openstaan voor alle Europese landen, die bereid zijn zowel de verdragen van Parijs en Rome te erkennen, als de algemene politieke grondslagen waarop die verdragen berusten. De hulpverlening door de EEG-landen mag zich niet beperken tot de geassocieerde gebieden. Ook andere ontwikkelingslanden, met name Latijns Amerika en een land als Indonesië moeten op steun en medewerking kunnen rekenen.

De Europese éénwording moet worden gezien als voorwaarde voor een Atlantische Samenwerking, die politiek, economisch, sociaal en cultureel versterkt moet worden en dient uit te monden in een Atlantisch deelgenootschap op basis van gelijkwaardigheid der partners.

In de huidige omstandigheden dient de militaire integratie in het Atlantisch Bondgenootschap te worden versterkt.

Benelux

De samenwerking tussen België, Nederland en Luxemburg dient zich te richten op:

een gemeenschappelijk optreden in internationale en bovennationale organen en ten opzichte van derde-landen;

een intensieve samenwerking op politiek, economisch, sociaal en cultureel terrein;

de ontwikkeling van het Benelux-middengebied met name door het gezamenlijk plannen voor de ruimtelijke ordening en een gemeenschappelijk industrialisatie- en werkgelegenheidsbeleid met de daarbij nodige maatschappelijke begeleiding.

Christen-Democratische Samenwerking

De K.V.P. wil het overleg en het gemeenschappelijk optreden van de christen-democraten bij belangrijke internationale vraagstukken bevorderen en verdiepen door:

versterking van de samenwerking in de Europese- en in de Wereldunie van christen-democraten;

het tot stand brengen van contacten met andere godsdienstig geïnspireerde groeperingen en stromingen in de wereld;

een nauwere samenwerking tussen de Europese Unie van Christen-Democraten en de Christen-democratische leden van de verschillende Europese vertegenwoordigende organen;

versterking van bestaande instellingen van christen-democratische organisaties met als doel de verspreiding van de christen-democratische gedachte in de wereld, met name in die landen en werelddelen waar geen christen-democratische partijen bestaan.

Defensie en Civiele verdediging

De bijdrage aan de NAVO-strijdkrachten dient te worden bepaald op grond van gemeenschappelijk NAVO-overleg. De omvang ervan moet in overeenstemming zijn met de nationale mogelijkheden.

De verdediging van Suriname en de Nederlandse Antillen zal met een groeiende inbreng van deze rijkdelen dienen te worden verwezenlijkt.

Nederland zal in staat moeten zijn om een bijdrage te leveren aan vredestaken van de Verenigde Naties.

De Krijgsmacht mag niet meer in een geïsoleerde positie verkeren. Om deel van de maatschappij te kunnen zijn is aanpassing aan daar geldende verhoudingen nodig. Dat betekent aanvaarding en toepassing van een modern personeelsbeleid en herziening van militaire voorschriften. De intermenselijke en gezagsverhoudingen moeten zoveel mogelijk op de maatschappij zijn afgestemd.

Voor de dienstplichtigen dient in het bijzonder te worden gestreefd naar: een vrijstellingsbeleid, dat rekening houdt met de maatschappelijke behoeften en de verantwoordelijkheid ten opzichte van de ontwikkelingslanden;

uitbreiding van het aantal vrijwillig dienende militairen;

verkorting van de dienstduur door inkrimping van de eerste oefentijd voor zover de vereiste paraatheid dat toelaat;

verkorting van de duur van de dienstplicht met bijzondere aandacht voor degenen, die geen mobilisatie-bestemming hebben.

Civiele verdediging is, naast de militaire verdediging, nodig om in oorlogstijd het bestuurlijk en maatschappelijk leven zo goed mogelijk voortgang te doen vinden.

In vredetijd moet de civiele verdediging hulp bieden bij rampen en andere gebeurtenissen waardoor het leven ontwricht wordt.

Voor de noodwachtplicht dienen niet in de eerste plaats diegenen in aanmerking te komen, die reeds dienstplicht hebben vervuld.

SOCIAAL ECONOMISCHE DEMOCRATIE

Sociaal-Economische Democratie houdt in een zodanige ordening van het economisch leven, dat het vrije ondernemingsgewijze productiestelsel met vrijheid van arbeid, productie, consumptie en investeringen en met de privaat-eigendom van de productiemiddelen kan worden gehandhaafd. Aan een dergelijk stelsel moet de voorkeur worden gegeven, niet alleen uit een oogpunt van doelmatigheid en economisch resultaat, maar met name uit een oogpunt van beginsel, omdat via een dergelijke ordening van het economisch leven de beste ruimte wordt geschapen voor persoonlijk initiatief, voor creativiteit en voor verantwoordelijkheid in het gehele maatschappelijk leven.

Het belang dat wordt gehecht aan concurrentie, ondernemingsgewijze productie, privaat eigendom enz. betekent nog niet, dat de sociale problemen naar een tweede plan worden verschoven. Integendeel, een ordening van het economisch leven zoals die gevonden wordt in een sociaal-economische democratie betekent een matiging van het vrije spel van krachten, impliceert een democratische controle op de machtsuitoefening en gaat uit van de positieve bijdrage die de overheid aanvullend en stimulerend kan leveren, juist opdat de organisatie van het economisch leven tot zodanige uitkomsten van het economische proces zal leiden, dat deze én economisch én sociaal aanvaardbaar zijn.

Immers de economische vooruitgang die wordt nagestreefd moet aan allen ten goede komen.

Grotere machtsconcentraties versterken de behoefte aan een bevredigende wettelijke vormgeving van de medezeggenschap. De bezitsvorming, bedoeld om de mens zelfstandiger en vrijer te maken, en mede gericht op evenwichtiger vermogensverhoudingen, krijgt bij de groeiende welvaart nieuwe kansen. Veranderingen in het economische leven kunnen een harmonische groei belemmeren en de bestaansvoorwaarden van bepaalde groepen

onevenredig aantasten. Voorkomen moet worden, dat door misbruik van grotere concurrentiemogelijkheden het bestaan van levenskrachtige midden- en kleinbedrijven in de agrarische sectoren en in de sectoren van handel, nijverheid en dienstverlening in gevaar wordt gebracht.

De bedrijfsorganisatie blijft een goed middel om de zelfwerkzaamheid en de eigen verantwoordelijkheid van het bedrijfsleven tot ontplooiing te brengen.

Midden- en Kleinbedrijf

Het algemeen sociaal-economisch-financiële beleid van de overheid zal tesamen met het middenstandsbeleid gericht moeten zijn op het scheppen van zo gunstig mogelijke voorwaarden voor de ontplooiing van een gezond midden- en kleinbedrijf en voor een ontwikkeling van welvaart en welzijn van deze bevolkingsgroep overeenkomend met die van andere bevolkingsgroepen.

Het beleid zal met name afgestemd moeten zijn op de financiële, economische en sociale problematiek, waarover het midden- en kleinbedrijf zich tengevolge van de dynamische ontwikkelingen op velerlei terrein geplaakt ziet.

Met het oog hierop is het noodzakelijk dat de bewindsman die speciaal belast is met de aangelegenheden van het midden- en kleinbedrijf volledig wordt betrokken bij de voorbereiding en de besluitvorming ook in de Ministerraad op het sociaal-economische financiële terrein.

Van groot belang is daartoe voorts:

een krachtige bevordering van de productiviteitsverhoging in het midden- en kleinbedrijf door een vooruitstrevend beleid op het vlak van onderzoek, onderwijs en voorlichting;

in de wet voor het voortgezet onderwijs bijzondere aandacht voor de eigen aard van het „middenstandsonderwijs”;

een actief beleid via het ontwikkelings- en saneringsfonds voor het midden- en kleinbedrijf;

een belastingpolitiek die in ruimere mate rekening houdt met de speciaal voor het midden- en kleinbedrijf geldende omstandigheden;

vereenvoudiging van de overname van kleine en middelgrote bedrijven;

handhaving van de vrijstelling van omzetbelasting voor de detailhandel;

uitbouw en versterking van publiekrechtelijke bedrijfsorganen in het midden- en kleinbedrijf, met name aan de top.

Bezitsvorming

In het licht van de wenselijkheid om het bedrijfsleven op economisch en sociaal gebied alle binnen het algemeen belang passende vrijheid te laten, moet ook de keuze van de vormen waarin de bezitsvorming in het bedrijfsleven gestalte wordt gegeven, zoveel mogelijk door het overleg van werkgevers en werknemers worden bepaald.

Aan de overheid is de taak om belemmeringen voor de verschillende vormen van bezit weg te nemen, maatregelen te treffen om de door werkgevers en werknemers overeengekomen aanspraken te realiseren en waar nodig stimulansen aan het bedrijfsleven te geven. Dit past ook geheel in het kader van de inflatiebestrijding waarbij de mogelijkheden die zijn gelegen in ondernemingswinst- en spaarregelingen, vermogensaanwasdeling en daarnaast ook in investeringsloon, waarde- en/of welvaartsvaste pensioenregelingen en het eigen woningbezit aandacht verdienen.

De bevordering van de bezitsvorming, met als doel evenwichtiger vermogensverhoudingen, dient behalve via algemene maatregelen ook te geschieden door een ruime toepassing van bestaande maatregelen en uitbreiding van het program van specifieke maatregelen gericht op het versterken van de bereidheid tot sparen en op de stimulering van bepaalde vormen van duurzaam bezit. Hierbij moet in het bijzonder worden gedacht aan:

vrijstelling van inkomstenbelasting voor inkomsten uit bijverdiensten en vermogen tot een nader te bepalen maximum;

opheffing van de inkomensgrens in de Algemene Premiespaarwet;

verhoging van de vrijstelling aan de voet in de successiebelasting bij de vererving in de rechte lijn;

afschaffing registratierecht bij aankoop van een eigen huis en grond daarvoor en bij overdracht van bedrijf in rechte lijn;

overdracht van bepaald staatsbezit aan de particuliere sector, bij voorkeur in kleine coupures;

uitgifte van overheidsobligaties in kleine coupures met fiscale premie voor kleine spaarders.

De maatregelen voor bevordering van het eigen-woning-bezit kunnen worden uitgebreid met:

overdracht aan de bewoners van daarvoor in aanmerking komende woningwetwoningen, bijvoorbeeld door aan de huur een spaarregeling te koppelen;

naast de bestaande subsidie, een rentesubsidie toe te kennen aan personen beneden een bepaalde inkomens- en vermogensgrens.

Medezeggenschap

Voor het medeberaad en de medezeggenschap van de werknemers in de onderneming kan gebruik worden gemaakt van voorstellen van de commissie-Verdam tot herziening van het ondernemingsrecht. Met een verplichte jaarverslaggeving - ook een waarborg voor de belangen van de aandeelhouders - wordt een goed klimaat voor verdere ontwikkelingen geschapen.

Dit geldt eveneens voor het recht van enquête met voorwaarden om lichtvaardig gebruik te voorkomen.

In de wet op de Ondernemingsraden dient de verplichting te worden opgenomen om inlichtingen te geven over de economische gang van zaken en van raadpleging over de gevolgen van ingrijpende veranderingen als fusies, sluiting, automatisering en rationalisering. De ondernemingsraden moeten een wezenlijke inspraak hebben bij alle maatregelen, die de arbeidsfeer in de onderneming bepalen.

Ter bevordering van een gezonde mate van medebeslissen zal voorts ten eerste moeten worden getracht te komen tot de realisering van de mogelijkheden waarbij ook de werknemers betrokken worden bij de samenstelling van de Raad van Commissarissen. Dit zal moeten geschieden op een zodanige wijze, dat door de Raad van Commissarissen het ondernemingsbelang als geheel op een evenwichtige wijze kan worden behandeld.

Bedrijfsorganisatie

Het beginsel, dat bedrijfslichamen met vrijwillige medewerking van ondernemers- en werknemersorganisaties tot stand komen, dient te worden gehandhaafd. Binnen het stelsel, waarbij bestuursleden van bedrijfslichamen door organisaties worden aangewezen, moet ook de mogelijkheid voor rechtstreekse verkiezing worden geopend als dit technisch mogelijk is. Ook categorale organisaties dienen op hun terrein een rol te kunnen spelen.

Bij regelingen van bedrijfslichamen die directe belangen van de consument raken, verdient het aanbeveling in de instellingsbesluiten zodanige bepalingen op te nemen, dat raadpleging van vertegenwoordigers van consumentenorganisaties op redelijke wijze wordt gewaarborgd.

Jeugd in het bedrijf

Door de overheid en de betrokken maatschappelijke groeperingen dient een juniorenstatuut te worden ontworpen, waarin alle rechten en plichten van de werkende jeugd van 14 tot en met 17 jaar worden omschreven.

Dit statuut moet richtsnoer kunnen zijn voor een program van overheidsmaatregelen voor de bedrijfsjeugd, met name op het terrein van onderwijs en arbeidswetgeving.

Het statuut moet voor de jeugd een aansporing inhouden om zich met de geboden kansen en mogelijkheden een goede sociaal-economische positie te verwerven, zowel in het belang van zichzelf als van het Nederland van nu en morgen.

WELVAART VOOR ALLEN

Verschillende problemen moeten, in het belang van de algemene en persoonlijke welvaart breder worden aangepakt. In dit dicht-bevolkte land wordt ruimtelijke ordening meer dan ooit noodzakelijk. Het energiebeleid heeft, naast de kolen, rekening te houden met de olie, het aardgas en voor straks met de kern-energie. De werkgelegenheid moet afgestemd zijn op de bevolkingsaanwas, maar ook zijn nieuwe arbeidsplaatsen nodig voor arbeidskrachten in de landbouw en in takken van de industrie waar de werkgelegenheid achteruitgaat. De gevolgen van mechanisatie en automatisering zullen zich doen gelden. Het industriebeleid dient voor de naaste toekomst gericht te zijn op een hoogwaardige industrie. Voor het verkeersbeleid is een structuurplan op lange termijn vereist. In de komende parlementaire periode moet het woningtekort worden opgeheven. Nieuwe woningen moeten nu vooral toekomst-waarde hebben.

Industrialisatie

De industrialisatie blijft de motor voor de welvaartsontwikkeling en verdient daarom een centrale plaats in het beleid. Nu minder de nadruk behoeft te vallen op bestrijding van werkloosheid, komt er ruimte voor een industrialisatiebeleid, dat vooral gericht is op de bevordering van welvaart en welzijn. Een aan moderne eisen beantwoordende hoogwaardige industrie zal het doel van een nieuwe industrialisatieronde moeten zijn.

De bijdrage van de overheid aan de totstandkoming van een nieuwe industrialisatie-ronde zal bestaan in:

het tijdelijk overnemen van te zware risico's;

een vooruitziende en mede op de industrialisatie gerichte ruimtelijke ordening;

een versnelde en in meerjarenplannen vastgelegde uitvoering van werken, die industrievestiging mogelijk maken;

bevordering van een doelmatige kapitaal-voorziening;

een op een nieuw industrieel cultuurplan afgestemd onderwijs;

het voorkomen van schoksgewijze ontwikkelingen, rekening houdend met regionale omstandigheden.

Energievoorziening

Doel van het energiebeleid moet zijn op langere termijn te verzekeren: continuïteit in de energievoorziening, goedkope voorziening en vrije keuze voor de gebruiker.

Daarbij moet rekening worden gehouden met een in sociaal-economisch opzicht optimale aanwending van de beschikbare energiebronnen.

De totstandkoming van een Europees energiebeleid dient door Nederland te worden bevorderd. Zolang dit gemeenschappelijk beleid nog niet aanwezig is dient er een duidelijk Nederlands energiebeleid te zijn.

Bij de opsporing en productie van bodemschatten dient de overheid te zorgen, dat het particulier initiatief niet wordt belemmerd.

Bij het vaststellen van rechten en baten moet ook rekening worden gehouden met soortgelijke regelingen in andere landen rond de Noordzee.

Kolen. De moeilijke positie van de Nederlandse mijnindustrie, vooral een gevolg van wijziging van de energiemarkt, maakt speciale maatregelen nodig. Voorkomen moet worden, dat gewestelijk een sociaal-economische teruggang optreedt. Het programma voor nieuwe werkgelegenheid dient zoveel mogelijk tegelijk met de afbouw van mijnen te worden uitgevoerd. De maatregelen moeten inhouden:

- uitbreiding van financiële steun;
- overeenkomsten op langere termijn voor de levering van industriekolen aan elektrische centrales;
- financiële voorzieningen om tegemoetkomingen voor werknemers mogelijk te maken, die in hun inkomen achteruit gaan;
- stichting van een op de mijnstreek gericht industriefonds;
- bevordering van de aanleg van grote industrieterreinen en van verkeersvoorzieningen;
- bevordering van vestiging zowel van Nederlandse als buitenlandse industrieën;
- gelijke behandeling van bestaande en nieuw te vestigen bedrijven;
- verbetering van de onderwijsmogelijkheden in de Mijnstreek en gelegenheid voor omscholing.

Aardgas. De opkomst van het aardgas heeft gevolgen voor de traditionele vormen van energie. Zowel in het energiebeleid als geheel als in het specifieke beleid ten aanzien van het aardgas en van andere energiedragers zal in verband met een harmonisch verlopende vervanging met deze gevolgen rekening moeten worden gehouden.

De voordelen van het aardgas dienen in het hele land gelijkelijk

aan de consument ten goede te komen. Daarvoor is nodig dat de gemeentelijke en gewestelijke distributiebedrijven eenzelfde maximumtarief toepassen.

Kernenergie. Ondanks de intensivering van de opsporing van aardgas en olie en de voortdurende ontdekking van nieuwe reserves en het daarmee samenhangend ruime aanbod van goedkope energie neemt het energieverbruik in de hele wereld snel toe. Een vooruitziend beleid is daarom geboden en iedere mogelijkheid die door de technische vooruitgang wordt geboden tot voorziening in energie dient derhalve te worden bevorderd. De kernenergie zal een steeds groeiend aandeel in de energievoorziening kunnen nemen waardoor de continuïteit en zekerheid van die voorziening wordt bevorderd.

Naast de stimulering van voorbereidende en onderzoeksactiviteiten dient de overheid in het kader van het industrialisatiebeleid de mogelijkheden te scheppen voor de Nederlandse industrie voor de bouw van kerncentrales zowel voor binnenlands verbruik als voor exportdoeleinden.

Ruimtelijke Ordening

Ruimtelijke ordening richt zich op een doelmatige bestemming en gebruik van de bodem voor agrarische, industriële, recreatieve, verkeerstechnische en andere doeleinden. Erkend moet worden, dat voor de bevordering van het welzijn der burgers ruimtelijke ordening onmisbaar is.

In het beleid moet volledig rekening worden gehouden met de eigen taak en verantwoordelijkheid van de lagere organen in de gemeentelijke en gewestelijke sfeer en - zeker niet in de laatste plaats - met de zelfwerkzaamheid van de maatschappij.

Samenwerking met beleidsinstanties over de landsgrenzen is nodig om tot een gemeenschappelijk beleid te komen.

De taak van de centrale overheid moet in de eerste plaats zijn:

het duidelijk aangeven van algemene lijnen voor de ontwikkeling van het land;

het scheppen van voorwaarden voor die ontwikkeling door het tijdig uitvoeren van infra-structurele werken;

het treffen van bijzondere maatregelen, waardoor ook op andere wijze de ontwikkeling kan worden bevorderd.

Verkeersvoorzieningen

Voor een modern verkeersbeleid is een structuurplan in de ruimste zin onmisbaar. Dit plan eist:

dat het beleid is afgestemd op de behoeften van het economisch en maatschappelijk leven;

dat naast inzichten in de behoeften van nú ook inzicht in de behoeften op langere termijn bestaat;

dat bij de opstelling rekening wordt gehouden met de ontwikkeling van de verkeersvoorzieningen in Europa en in de wereld.

In afwachting van een groot structuurplan moet zo snel mogelijk worden doorgegaan met het inhalen van achterstand.

Er dient een „Raad voor het Verkeer” te worden ingesteld, waarin ook het maatschappelijk leven vertegenwoordigd is. Alle plannen voor verkeersvoorzieningen worden ter advisering aan deze Raad voorgelegd. Naast de verplichting van de voor de aanbidding van verkeersvoorzieningen verantwoordelijke overheden om met deze Raad overleg te plegen, zal het in verband met de politieke controle - zeker in deze sector - nodig zijn, dat de vertegenwoordigende lichamen kennis nemen van de adviezen van de Raad voor het Verkeer.

Wonen

De woningbouw zal ook in de laatste fase van de woningnood grote prioriteit moeten behouden. De financiering, zowel van de woningbouw als van het bouwrijp maken van gronden dient zoveel mogelijk verzekerd te worden. Daarvoor is nodig, dat de renteniveaux voor de particuliere bouw en de woningwetbouw niet te veel uiteen lopen.

Een op de behoeften afgestemde verdeling moet in meerjarige bouwprogramma's worden vastgelegd. Mede als gevolg van het opvoeren van de kwaliteit blijft voorschots voor een deel van de nieuw te bouwen woningen subsidie nodig. De subsidiepolitiek dient, voor zover dat mogelijk is, een aflopend karakter te hebben, rekening houdend met de ontwikkeling van de inkomens.

Om te bereiken, dat er voor de woningzoekenden een vrije keuze komt moet het beleid worden voortgezet, dat gericht is op lossere vormen van huurprijsbeheersing en huurbescherming en waarbij tenslotte een eind kan worden gemaakt aan de woningdistributie.

Naarmate het woningtekort afneemt kan meer worden gedaan voor sanering en stadsreconstructie. De grote bedragen, die hiermee gemoeid zijn, maken voldoende overheidssteun nodig.

Het streven moet gericht blijven op zo stabiel mogelijke prijzen:
voor bouwgrond door:

een zodanige wijziging van de onteigeningswet, dat waardeinstijgingen tengevolge van speculatieve verwachtingen en waardeinstijgingen boven de waarde van het onroerend goed bij het vaststellen van de waarderingsnorm worden geëlimineerd; waar mogelijk door het aanbieden van in economisch opzicht evenwaardige beleggingsobjecten;

het tijdig bouwrijp maken van grond;

stedenbouwkundige voorzieningen alleen voor zover zij een functie hebben voor nieuwe woningen ten laste van de voor nieuwbouw bestemde grond te brengen.

voor nieuwe woningen door:

daar te bouwen waar de schaarste het grootst is en het woningtype te bouwen waaraan de behoefte het grootst is;

het gebruiken van alle middelen voor de verdere opvoering van de produktiviteit;

het tegengaan van koppelverkoop van grond en van zogenaamde koppelbouw.

voor oude woningen door:

waar nodig strikte toepassing van de woonruimtetwet;

speculatie in huizen tegen te gaan met daarvoor geëigende fiscale maatregelen.

Het bouwen en betrekken van woningen moet door de overheid ook administratief zo eenvoudig mogelijk gemaakt worden.

Voor zover bouwplannen aan voorschriften dienen te voldoen, moet de onvermijdelijke toetsing aan wetten en verordeningen zoveel mogelijk gelijktijdig geschieden. Invoering van een uniforme bouwverordening zal met kracht moeten worden nagestreefd.

Landbouwbeleid

Het landbouwbeleid en het algemeen sociaal-economische beleid zullen (mede) gericht moeten zijn op het scheppen van zo gunstig mogelijke voorwaarden voor een gezonde ontplooiing van de agrarische bedrijfstak en voor een ontwikkeling van welvaart en welzijn van de agrarische bevolkingsgroep, overeenkomend met die van andere bevolkingsgroepen. Het beleid zal met name afgestemd moeten zijn op de economische en sociale problematiek, waarvoor de agrarische ondernemers en de agrarische sektor in zijn geheel, zich ten gevolge van de dynamische ontwikkelingen op velerlei terreinen geplaatst zien. Met het oog hierop zijn vooral noodzakelijk:

een krachtige bevordering van produktiviteitsverhoging in land- en tuinbouw door een vooruitstrevend beleid op het vlak van onderzoek, onderwijs en voorlichting, alsmede op het terrein van de cultuurtechnische en andere produktievoorwaarden;

een beleid op het terrein van de ruimtelijke ordening dat een aan de technisch-economische eisen des tijds beantwoordende, agrarische exploitatie van cultuurgrond bij voortdurend mogelijk maakt mede uitgaande

van efficiency zowel in de verdeling van de grond over de onderscheiden bestemmingen als in de aanwending van deze bestemmingen;

een actief beleid via het Ontwikkelings- en Saneringsfonds voor Land- en Tuinbouw, met als doel oudere agrarische ondernemers, die uit hun bedrijf geen bevredigend inkomen kunnen verwerven, in staat te stellen op een sociaal aanvaardbare wijze het bedrijf te beëindigen en het in ruime mate bijdragen aan de bevordering van levenskrachtige bedrijven en een goede concurrentiepositie van de nederlandse land- en tuinbouw, speciaal in het kader van de E.E.G.;

een (gemeenschappelijk) markt- en prijsbeleid, dat gericht is op het bereiken van een (gemiddeld) redelijke rentabiliteit voor de verschillende groepen van sociaal-economisch verantwoorde bedrijven en dat voldoende rekening houdt met de eventuele door ontwikkelingen buiten de landbouw veroorzaakte stijging van kosten voor de agrarische bedrijven en gezinnen;

een belastingpolitiek, welke in ruime mate rekening houdt met de speciaal voor land- en tuinbouw geldende omstandigheden, met de fiscale regimes voor de boeren en tuinders in de andere E.E.G.-landen en met de noodzaak van een voortdurende aanpassing en modernisering van agrarische bedrijven;

vereenvoudiging en vergemakkelijking van de overname van agrarische bedrijven.

Lonen en Prijzen

De verantwoordelijkheid voor de loonvorming ligt op de eerste plaats bij het bedrijfsleven. De eigen verantwoordelijkheid voor het algemeen welzijn op korte en lange termijn kan nodig maken, dat ook de overheid invloed op de loonvorming uitoefent.

De prijs voor goederen en diensten moet door een doelmatig werkende concurrentie worden bepaald. Ook op dit terrein kan de zorg voor het algemeen welzijn overheidsingrijpen nodig maken. Prijsafspraken en -voorschriften dienen rekening te houden met bijzondere omstandigheden in de detailhandel.

De mate waarin en de wijze waarop de overheid invloed moet uitoefenen op de loon- en prijsontwikkeling wordt met name bepaald door de concrete omstandigheden.

Sociale Zekerheid

Praktisch alle punten uit het K.V.P.-program van 1963 zijn verwezenlijkt.

Bij de afwerking van de sociale zekerheid gaat het nu nog om:

uitbreiding van de algemene kinderbijslagwet tot het eerste en tweede kind;

een arbeidsongeschiktheidsvoorziening voor zelfstandigen ; nadere bezinning op de premiedruk van de sociale verzekering met het oog op een juiste verdeling van lasten, waarbij zowel aandacht voor de eigen positie van de zelfstandigen als voor die van de werknemers.

De meeste regelingen zijn los van elkaar tot stand gekomen. Het geheel van de sociale wetgeving moet meer doorzichtig en begrijpelijk worden gemaakt. De uitvoering dient eenvoudiger te worden.

Financieel- en Fiscaal beleid

Financieel beleid. Als norm dient te gelden, dat de rijks-uitgaven, gemiddeld genomen in een vaste en redelijke verhouding tot het nationaal inkomen staan. Die verhouding mag slechts tijdelijk worden verbroken. Overschrijding van de norm kan nodig zijn om aanpassing van maatschappelijke en publieke voorzieningen aan veranderende behoeften mogelijk te maken. Onredelijk zware belastingdruk moet worden voorkomen.

Indien de kapitaalmarkt het toelaat, dienen voor de financiering van de rijksbegroting, in ruimere mate dan tot nu toe het geval is, langlopende leningen te worden gebruikt.

Onderzocht moet worden of de mogelijkheden hiervoor kunnen worden vergroot met het uitgeven van kleine coupures. Dat geldt met name voor het uitgeven van bouwspaarbrieven voor de financiering van woningbouwvoorschotten, waarbij voor kleine spaarders een fiscale premie kan worden verleend.

In het algemeen geldt, dat de mogelijkheden voor meer besparingen mede worden bepaald door de fiscale maatregelen en de fiscale druk. Er moet gestreefd worden naar een juiste verhouding tussen particuliere investeringen en overheidsuitgaven.

Bij de behandeling van de Rijksbegroting moet het parlement het geheel van de uitgaven op prioriteit en nuttigheid kunnen toetsen.

Belastingen. De druk van de directe belastingen, in het bijzonder van de loon- en inkomstenbelasting, is te zwaar. De tengevolge van geldontwaarding optredende automatische verzwaring van de druk van de loon- en inkomstenbelasting, gekoppeld aan een progressief tarief, mag niet langer duren dan strikt noodzakelijk is.

In afwachting van een algehele herziening van de tarieven dient hiervoor een oplossing te worden gevonden in een jaarlijkse aanpassing van de progressie, voor zover die door de geldontwaarding wordt veroorzaakt.

Verschuiving van directe naar indirecte belastingen is, mede met het oog op het belasting-systeem in andere B.E.G.-landen, onvermijdelijk. Een

dergelijke verschuiving zal gepaard dienen te gaan met gelijktijdige aanpassing van de tarieven van de loon- en inkomstenbelasting. Aanvullend daarop kunnen compensaties nodig zijn onder meer in de premies en uitkeringen van de sociale verzekeringen en in de kinderbijslagen.

Het is gewenst ernstig na te gaan hoe de belastingwetgeving en de uitvoering daarvan begrijpelijker en eenvoudiger kan worden gemaakt, zo nodig op drastische wijze. Aanvaard moet worden, dat vereenvoudiging, in het bijzonder van loon- en inkomstenbelasting, minder verfijning betekent, hetgeen echter geen sociaal onaanvaardbare gevolgen mag hebben.

Andere maatregelen, die in het fiscale beleid aandacht verdienen, zijn: vereenvoudiging, ook in de tarieven, van de loon- en inkomstenbelasting bij een inkomen beneden bv. f12.000,—. Bij deze vereenvoudiging dienen ook de kinderbijslag en kinderaftrek te worden betrokken;

verhoging van de grens waarbij het recht op kinderbijslag vervalt wanneer het kind werkt;

verhoging van de vrijstelling in de successiebelasting bij vererving in rechte lijn;

verlichting van dubbele belastingdruk veroorzaakt door vennootschapsbelasting en inkomstenbelasting;

WELZIJN VOOR ALLEN

De groei van de welvaart, de ontwikkeling van de wetenschappen, de onvermoede mogelijkheden van de techniek en de hiermee samenhangende wijzigingen, die zich voordoen in structuur en functioneren van de samenleving, nodigen uit tot eigentijdse maatregelen, gericht op het welzijn.

Wil de mens in de tweede helft van de 20ste eeuw een gelukkig mens kunnen zijn, dan zal meer dan in het verleden - toen maatregelen in het materiële vlak de voorrang hadden en ook moesten hebben - aandacht moeten worden besteed aan de immateriële aspecten van het welzijn.

Vereist is een breed welzijnsbeleid, waarin rekening dient te worden gehouden met de samenhang tussen de verschillende sectoren van welzijnszorg.

Deze samenhang mag niet alléén gevonden worden in organisatorische verbindingen maar zal tot uitdrukking moeten komen in het vlak van de uitvoering.

Onderwijs

Overeenkomstig haar taak - zowel ten opzichte van het openbaar als bijzonder onderwijs - moet de overheid bevorderen, dat ieder de vorming kan krijgen, die beantwoordt aan zijn aanleg, begaafdheid en belangstelling.

De ontwikkelingsmogelijkheden van financieel zwakkeren moeten met toelagen of andere tegemoetkomingen worden vergroot.

De technische en maatschappelijke ontwikkeling maakt nodig, dat naast de opleiding van jonge mensen, ook aandacht wordt besteed aan bijscholing, omscholing en herscholing van volwassenen.

Het onderwijsbeleid moet gebaseerd blijven op drie fundamentele uitgangspunten:

erkenning van de eigen verantwoordelijkheid van de ouders voor de opvoeding van hun kinderen;

de zelfstandige taak van de Kerkgenootschappen en van de levensbeschouwelijke onderwijs- en vormingsinstellingen;

aanvaarding en loyale uitvoering van de door de grondwet erkende

vrijheid bij de verdere vernieuwing van bijzonder en openbaar onderwijs.

Het onderwijsbeleid moet gericht zijn op:

aanpassing en kwalitatieve verbetering van het onderwijs;

zo groot mogelijke deelname van het Nederlandse volk in al zijn geleidingen aan de verschillende vormen van onderwijs;

afschaffing van alle schoolgelden, ook na de leerplichtige leeftijd;

beschikbaar stellen van voldoende middelen om de ontwikkelingen op wetenschappelijk en technisch gebied te kunnen bijhouden.

Voor een gezonde ontwikkeling van de onderwijswetgeving is nodig: zodra mogelijk invoering van de negenjarige leerplicht en van een gedeeltelijke leer- en vormingsplicht;

tegelijk aangepaste onderwijsvoorzieningen voor kinderen, die geen voortgezet onderwijs, boven de leerplichtige leeftijd, genieten;

wettelijke regeling voor het onderwijs aan geestelijk en/of lichamelijk gehandicapten;

herziening van de kleuteronderwijswet, waarbij vooral de leerlingenschaal aan zich wijzigende inzichten moet worden aangepast;

ontwerpen en uitvoeren van een wet op het basisonderwijs;

snelle en volledige uitvoering van de wet op het voortgezet onderwijs;

scheppen van mogelijkheden voor overleg tussen de maatschappelijke onderwijsorganen en overheid betreffende de organisatie van het onderwijs.

Voor de opvoering van de kwaliteit van het onderwijs is nodig:

verlaging van de gemiddelde klassebezetting om een meer persoonlijke begeleiding van de leerling mogelijk te maken;

vernieuwing van de opleiding voor onderwijzer;

een leraren-opleiding voor het voortgezet onderwijs, waarbij de vakwetenschappelijke, opvoedkundig-didactische en eigen levensbeschouwelijke vorming gewaarborgd wordt;

verantwoorde bouw en inrichting van scholen met ruimte voor lichamelijke opvoeding en culturele vorming;

wettelijke regeling voor het totstandkomen van diensten, die zich met de zorg voor het lichamelijk en geestelijk welzijn van het kind bezighouden;

bevordering door de overheid van goed schriftelijk onderwijs;

treffen van zodanige voorzieningen, dat iedere schoolleiding in staat is haar taak optimaal te vervullen;

een goede onderwijs-research mede door inschakeling van universitaire instituten;

integrale vergoeding van de kosten van het werk der pedagogische centra.

Wetenschappen

Op het terrein van de wetenschappen moet grote waarde worden gehecht aan de totstandkoming van een gecoördineerd nationaal wetenschapsbeleid, zowel in de onderwijs- als in de onderzoeksfeer, waarbij rekening behoort te worden gehouden met de internationale ontwikkelingen.

Herstructurering en modernisering van het wetenschappelijk onderwijs waarin de kwalitatieve verbetering gepaard gaat met verkorting van de studieduur.

Bevordering van een doelmatig zelfbestuur van de instellingen van het wetenschappelijke onderwijs en een goede onderlinge taakverdeling.

Zo nodig wettelijke maatregelen ter verbetering van structuur en exploitatievorm van deze instellingen om de inzet van mankracht en het gebruik van geldmiddelen tot de grootste doelmatigheid op te voeren.

Integrale vergoeding van de investerings- en exploitatiekosten van de bijzondere universiteiten en hogescholen.

Onderzoek naar de vraag of de te verwachten toestroming van studenten naar de instellingen van wetenschappelijk onderwijs beperkende maatregelen vragen. Indien deze moeten worden ingevoerd, dan zullen zij als uitgangspunt moeten hebben bekwaamheid en werk-bereidheid van de student.

Voortdurende aanpassing van het beurzen- en studietoelagenbeleid, ten einde de bekwame, niet draagkrachtige student een wetenschappelijke opleiding te verzekeren.

Cultuur

Zoveel mogelijk mensen moeten kunnen delen in de culturele verworvenheden. Daarvoor is nodig:

doelmatige spreiding van de nationale cultuur over de gewesten, ondermeer door goede planning van kunstinstellingen, musea en van instituten voor de opleiding van beroepskunstenaars. Dit geldt eveneens voor kunstmanifestaties zoals toneelvoorstellingen, concerten en tentoonstellingen;

bevordering van de gewestelijke cultuur en de culturele zelfwerkzaamheid;

goede lectuurvoorziening, met speciale aandacht voor de „openbare”

bibliotheken en deelname van alle bevolkingsgroepen. In een bibliotheekwet moet het recht op vrijheid van organisatie en subsidie voor de bibliotheken gewaarborgd worden;

financiële steun voor goede filmvorming van de jeugd; een eigen nationale filmindustrie is nodig om de begaafdheden van eigen filmkunstenaars tot ontplooiing te brengen.

Radio- en televisiebeleid

Doel blijft een open radio- en televisiebestel, gebaseerd op bestaande en nieuwe omroeporganisaties, waaraan op basis van objectieve normen zendtijd wordt toegestaan.

De omroeporganisaties zullen, wat de inhoud van hun program betreft volledig zelfstandig moeten zijn. Een vergaande samenwerking is wenselijk, ook door middel van een gezamenlijk program.

Het systeem voor de invoering van reclame moet aan twee eisen voldoen: de programma's mogen niet door de reclame worden beïnvloed; de reclame moet, mede met het oog op de baten, aantrekkelijk gebracht kunnen worden.

Jeugdbeleid

Een gezonde en harmonische ontplooiing van de samenleving en een gelukkige voortgang van de maatschappelijke ontwikkeling is alleen mogelijk als de komende generatie zo goed mogelijk haar plaats in de maatschappij kan vinden en beleven.

Daarom is een dynamisch, rijk geschakeerd jeugdbeleid nodig, steunend op samenwerking tussen overheid en particulier initiatief.

Vele kanten van het jeugdbeleid dienen voortdurende belangstelling en actieve medewerking te krijgen zowel van de Rijksoverheid als van de besturen van provincies en gemeenten. Naast de punten, die elders in dit program worden genoemd, moet het gaan om een brede, op plaatselijke behoeften afgestemde dienstverlening aan de jeugd voor eigen uitingsmogelijkheden, vorming, sport en recreatie.

Deze ontwikkeling vraagt:

een wettelijke regeling, waarin de maatschappelijke erkenning van de dienstverlening aan de jeugd wordt vastgelegd en de subsidiëring wordt geregeld;

plaatselijke raden van overleg en advies, waarin de jeugdbelangen door overheid en particulier initiatief - zo mogelijk bij voorkeur van de jongeren zelf - gezamenlijk worden behartigd;

ook overleg met het particulier initiatief bij het opmaken van plannen voor jeugdgebouwen, sporthallen en andere voorzieningen;

een taak- en lastenverdeling tussen Rijk, provincies en gemeenten die

harmonisch op elkaar is afgestemd en waardoor provincies en gemeenten ook financieel gelegenheid krijgen om hun bijdrage aan het jeugdbeleid te leveren;

volledige subsidiëring van accommodaties en personeelskosten;

subsidies op het terrein van de staatsburgerlijke vorming.

Lichamelijke vorming en sport

Een duidelijk beleid op het terrein van de lichamelijke vorming en sport is in de huidige tijd dringend vereist. Hiervoor is een hechte samenwerking nodig tussen de afdelingen, die thans - verspreid over drie departementen - op dit terrein werkzaam zijn.

Ook met het oog op de toekomst dient voldoende bouwvolume te worden verstrekt voor de bouw van gymnastieklokalen, zweminrichtingen en sporthallen.

Onderzoek naar een wettelijke regeling voor het subsidiëren van de sport. De subsidie dient berekend te worden op basis van een bepaald percentage van de exploitatiekosten.

Mogelijkheden voor de opleiding van beroeps-sportleiders.

Meer financiële steun voor de gemeenten om de jeugdvorming in de sport te kunnen subsidiëren.

Openluchtrecreatie

De economische en maatschappelijke ontwikkeling maakt ruime mogelijkheden voor recreatie en vrijetijdsbesteding nodig. Daarom:

bevordering van de openstelling en verbetering van voor recreatie geschikte gebieden;

wegen en fietspaden om recreatie-gebieden beter bereikbaar te maken; voor recreatie geschikte gronden zo weinig mogelijk als militair oefenterrein gebruiken of ook voor andere doeleinden openstellen;

bij plannen voor ruilverkaveling ook recreatie-belangen betrekken;

bijzondere aandacht voor niet door de scheepvaart gebruikte waterwegen en waar mogelijk oevers geschikt maken voor recreatieve doeleinden waarbij speciaal de sportvisserij een grote plaats inneemt;

aanpassing van de vogelwet aan de eisen van een verantwoorde liefhebberij.

Volksgezondheid

Om te kunnen voldoen aan het recht op gezondheidszorg voor iedereen dient de overheid een krachtig, weloverwogen volksgezondheidsbeleid te voeren. Hierbij dient rekening te worden gehouden zowel met de

groeiende verantwoordelijkheid van de overheid als met de blijvende verantwoordelijkheid van de mens persoonlijk en van de maatschappelijke organisaties.

In de naaste toekomst zal de zorg voor de volksgezondheid hoge eisen stellen. Daarop moet de overheid zich nu reeds samen met de maatschappelijke organisaties instellen.

Grote zorg vraagt het aanwerven en opleiden van voldoende krachten. De opleidingen dienen te worden gemoderniseerd en zij moeten meer kans bieden om van de ene op de andere functie over te gaan.

Er is meer eenheid en samenhang in de gezondheidszorg nodig. Dat geldt in het bijzonder voor de wijkgezondheidszorg, die voor iedereen gemakkelijk bereikbaar moet zijn. Pogingen om de positie van de huisarts te versterken verdienen krachtige steun.

Bescherming van het leefmilieu vraagt dringend om het treffen van wettelijke en infra-structurele voorzieningen, die in het bijzonder betrekking moeten hebben op de verontreiniging van de lucht door de industrie, het verkeer en de individuele burger, de drinkwatervoorziening, de waterverontreiniging en de bescherming van bodem en woonmilieu.

Vernieuwing en verbetering van de zorg voor de volksgezondheid dienen te worden bevorderd door goed gericht en goed gecoördineerd spoorwerk en voorts door het stimuleren van ontwikkelingsprojecten en experimenten.

In het belang van de ontwikkeling van het stelsel der sociale zekerheid ten dienste van de volksgezondheid, is een goed samenspel nodig tussen degenen die gezondheidsvoorzieningen verstrekken en de organen van de sociale verzekering; in het bijzonder voor een zo gewichtige voorziening als de revalidatie. Zorgvuldig moet worden afgewogen welke voorzieningen, die tot nu toe anders werden gefinancierd, voor financiering of medefinanciering door middel van de sociale verzekering in aanmerking komen, met inachtneming van de belangen van de niet-verzekerden.

Bij het subsidiebeleid dient gestreefd te worden naar eenvoud en duidelijkheid en naar evenwicht tussen de belangen van geestelijke en lichamelijke gezondheidszorg. Voor onmisbare diensten moet ernst gemaakt worden met het streven tot een sluitende financiering te komen, die vooral de rechtspositie van de medewerkers veilig stelt; méér systematiek dus ten aanzien van het aandeel, dat - naast de eigen bijdrage van de bevolking, waar deze mogelijk is - het rijk, de provincies, de gemeenten en de sociale verzekering in de financiering moeten nemen.

Zoveel mogelijk dient de ordening van het ziekenhuiswezen van onderop te worden verwezenlijkt met als sluitstuk een wettelijke regeling ter

voorkoming van mogelijk misbruik van de vrijheid tot oprichting en uitbreiding van ziekenhuizen.

Effectieve gezondheidsvoorlichting en -opvoeding is onmisbaar zowel voor de gezondheidszorg als voor de gezondheidsbescherming.

Daarbinnen verdient de voorlichting inzake sexualiteit bijzondere aandacht.

Kanker, hart- en vaatziekten, gebreken als gevolg van ongevallen en reumatische ziekten vragen voor nu en straks wegens hun grote aantallen slachtoffers en hun vaak langdurige en kostbare behandeling, bijzondere aandacht.

Maatschappelijk werk

In deze ingewikkelde maatschappij wordt het voor de mens steeds moeilijker zijn weg te vinden en zich geborgen te weten. Hierdoor groeit de behoefte aan verschillende soorten van maatschappelijke dienstverlening. Het maatschappelijk werk is niet los te zien van andere sectoren van het welzijnsbeleid, waarvan het een onderdeel is. De samenhang komt vooral tot uiting in de bijdrage van het maatschappelijk werk aan gemeenschapsopbouw in nieuwe stadswijken, industrialisatie- en ruilverkavelingsgebieden.

Overheid en particulier initiatief. In Nederland is het maatschappelijk werk vooral het werk van het particulier initiatief. Het blijft van het grootste belang de bevolking zelf mede-verantwoordelijkheid te laten dragen en zelf werkzaam te laten zijn.

In plaats van te spreken van een tegenstelling tussen overheid en particulier initiatief, zal meer gedacht moeten worden in de richting van coöperatie en participatie van overheidswege. De overheid bevordert dus ook de mogelijkheden tot overleg en samenwerking tussen particulier initiatief en overheid op de verschillende niveau's.

Ordening. Tot nu toe is veel aandacht besteed aan de uitbouw van deeltaken van het maatschappelijk werk. In de naaste toekomst gaat het meer om de onderlinge samenhang. In wijk en gemeente moeten eenheden van maatschappelijk werk ontstaan, die voor de bevolking duidelijk herkenbaar en bereikbaar zijn en waarmee de overheid doelmatig kan samenwerken.

Bevordering van duidelijke en efficiënte structuren kan ook leiden tot inter-levensbeschouwelijke samenwerking.

Financiering. De steeds groter wordende bijdrage van de overheid aan de financiering van het maatschappelijk werk maakt nodig, dat de normen voor subsidie wettelijk worden vastgelegd. Aandacht voor de

rechtspositie van de beroepskrachten bij het maatschappelijk werk blijft geboden.

Als concrete punten die bijzondere aandacht vragen:

regelingen die voorzien in bestaanszekerheid, werkgelegenheid en andere behoeften van lichamelijk en geestelijk gehandicapten en zintuigelijk gestoorden;

naast de oprichting van bejaarden- en verpleegtehuizen, vooral ook voorzieningen, die de bejaarden in staat stellen hun zelfstandigheid in de samenleving te behouden;

huisvesting voor buitenlandse arbeidskrachten, die wonen in gezinsverband mogelijk maakt;

toezicht op de uitvoering van de Algemene Bijstandswet; zo nodig maatregelen om de rechtsgelijkheid in het land te verzekeren.

BESTUUR EN RECHTSORDE

Binnenlandse Zaken

In wetgeving en bestuur moet de provinciale en gemeentelijke zelfstandigheid erkend en bevorderd worden;

daartoe is onder meer noodzakelijk dat gezien wordt welke overheids-taken kunnen worden overgelaten of overgedragen aan provincie en gemeente, alsmede een daarop gerichte herziening van de financiële verhouding tussen rijk, provincie en gemeente.

Het overheidsapparaat moet doelmatig in opzet en werkwijze zijn. De overheidsfunctionarissen dienen ervan doordrongen te zijn dat de overheid een dienende taak heeft.

Overheidspersoneel. Het personeelsbeleid dient te zijn aangepast aan de moderne eisen, met een zodanig salarisbeleid, dat met het bedrijfseigene van de overheidssector rekening wordt gehouden. Daarnaast zal het salarisoniveau in een juiste verhouding moeten staan tot dat van het particuliere bedrijfsleven.

Een herziening van de pensioenwetgeving moet worden bespoedigd.

Binnen het totaal der arbeidsvoorwaarden zullen de lagere organen meer armslag dienen te krijgen om eigen regelen te stellen ten aanzien van de secundaire arbeidsvoorwaarden.

Onderzocht moet worden onder welke voorwaarden en in welke mate het stakingsrecht aan het overheidspersoneel kan worden toegekend.

Gemeenten. De technisch-economische ontwikkeling heeft ook gevolgen op bestuurlijk gebied:

grenswijzigingen moeten worden beoordeeld vanuit het belang van de hele streek; bedacht dient te worden, dat de belangen van de burgers niet altijd het beste gediend zijn met steeds in omvang toenemende gemeenten;

wanneer het om het gezamenlijk verrichten van speciale taken gaat, is er de mogelijkheid van samenwerking in agglomeratieverband, met behoud van zelfstandigheid op andere terreinen;

een agglomeratiebestuur behoort wezenlijke, bij de eigen taken passende bevoegdheden te hebben;

een studie inzake de inhoud van een raamwet op dit punt moet worden aangevangen;

als bepaalde gemeenten gezamenlijk de belangen van hun burgers kunnen behartigen, dient tot samenvoeging te worden overgegaan;

gemeenten, die niet meer voldoende in staat zijn om hun taak te

vervullen, komen voor opheffing in aanmerking; in het algemeen zullen dat de kleinste gemeenten zijn.

Justitie

Gewenst is spoedige voltooiing en invoering van een nieuw Burgerlijk Wetboek.

Een snelle en doelmatig werkende rechtspraak wordt bevorderd met uitbreiding van de rechterlijke macht, een eenvoudige en goedkope procesgang en met modernisering van de gerechtsgebouwen.

Andere verlangens:

rechtvaardige beloning van advocaten voor kosteloos verleende rechtsbijstand, zowel in civiele als strafzaken;

sociaal toelatingsbeleid voor vreemdelingen;

verbetering van het gevangeniswezen;

bij de kinderbescherming voorrang voor het particulier initiatief en verruiming van de subsidienormen;

aandacht voor de steeds toenemende plaats van de administratieve rechtspraak; met name dient de toegankelijkheid van deze rechtspraak bevorderd te worden.

INHOUD

	pag.
NEDERLAND IN DE WERELD	7
Verenigde Naties	7
ontwapening, veiligheid en vrede	7
verhouding Oost-West	8
ontwikkelingslanden	8
europese integratie en Atlantische samenwerking	9
Benelux	10
christen-democratische samenwerking	10
defensie en civiele verdediging	11
SOCIAAL-ECONOMISCHE DEMOCRATIE	12
midden- en kleinbedrijf	13
bezitsvorming	14
medezeggenschap	15
bedrijfsorganisatie	15
jeugd in het bedrijf	15
WELVAART VOOR ALLEN	17
industrialisatie	17
energievoorziening	18
ruimtelijke ordening	19
verkeersvoorzieningen	19
wonen	20
landbouwbeleid	21
lonen en prijzen	22
sociale zekerheid	22
financieel- en fiscaal beleid	23
WELZIJN VOOR ALLEN	25
onderwijs	25
wetenschappen	27
cultuur	27
radio- en televisiebeleid	28
jeugdbeleid	28
lichamelijke vorming en sport	29
openluchtrecreatie	29
volksgezondheid	29
maatschappelijk werk	31
BESTUUR EN RECHTSORDE	33
binnenlandse zaken	33
justitie	34

Bij de samenstelling van die ontwerp-program werd gebruik gemaakt van de volgende door de Katholieke Volkspartij gepubliceerde rapporten:

„Regeringshulp aan ontwikkelingsarbeid van particuliere instellingen en organisaties” (1962)	} f 1,50
„Samenwerking tussen overheid en particulier initiatief bij de ontwikkelingshulp” (1964)	
„Contacten met communistische landen” (1964)	f 1,—
„Spanje” (1965)	f 1,50
„De inkomensgrens in de algemene premie-spaarwet (1964)	f 0,75
„Verklaring over de medezeggenschap van werknemers in de onderneming” (1964)	gratis
„Bezitsvorming in een nieuwe fase” (1965)	f 1,25
„Democratische opbouw van de P.B.O.” (1965)	f 1,—
„Verkeerspolitiek” (1965)	f 1,—
„Energiebeleid” (1965)	f 1,—
„Een nieuwe Industrialisatieronde” (1965)	f 1,—
„Grondslag en karakter van de K.V.P.” (1966)	gratis
„Interim-rapport Indonesië” (1966)	f 0,75

Deze rapporten kunnen worden besteld bij het Partij-bureau K.V.P., Mauritskade 25, Den Haag, tel. 070-180800.